

Sygn. akt I C 297/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 listopada 2012 roku

Sąd Rejonowy w Kłodzku Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSR Eliza Skotnicka

Protokolant: Małgorzata Schick

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2012 roku w Kłodzku

sprawy z powództwa W. M.

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę 10 100 zł

I. zasądza od strony pozwanej Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powoda W. M. kwotę 10 100 zł (dziesięć tysięcy sto) wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od kwoty 5 400 zł od dnia 1 października 2011r. oraz od kwoty 4 700 zł od dnia 29 września 2012 roku;

II. zasądza od strony pozwanej Towarzystwa (...) S.A. w W. na rzecz powoda W. M. kwotę 2639,30 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania, w tym kwotę 1217 zł tytułem wynagrodzenia zastępstwa procesowego.

UZASADNIENIE

Powód W. M. domagał się zasądzenia od strony pozwanej kwoty 5400,- zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2011r. oraz zasądzenia kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu podając, że w dniu 20 czerwca 2011 roku doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego kierujący samochodem osobowym marki D. o nr rej. (...) znajdują się w stanie nietrzeźwości nie zastosował się do znaku drogowego (...) i nie ustępując pierwszeństwa przejazdu samochodowi marki O. nr rej. (...) kierowanemu przez powoda, doprowadził do zderzenia tych pojazdów. Powód doznał w tym wypadku urazów ciała, w wyniku których skarżył się u ortopedy na bóle i zawroty głowy, szumy w uszach, zaburzenia snu, koncentracji, tklivość przedniej ściany klatki piersiowej oraz prawego stawu kolanowego. W związku z tymi obrażeniami ortopeda zalecił powodowi noszenie kołnierza ortopedycznego i zażywanie leków przeciwbólowych. Natomiast neurolog rozpoznał u powoda zespół bólowy korzeniowy szyjny pourazowy oraz zaburzenia adaptacyjne pourazowe i zalecił podjęcie fizykoterapii oraz leczenia farmakologicznego. W związku z leczeniem powód zmuszony był ponosić znaczne wydatki, które zostały zrefundowane przez stronę pozwaną jedynie do wysokości kosztu zakupu kołnierza szyjnego S.. Pozwana nie zwróciła powodowi poniesionych kosztów leczenia w wysokości 400,- zł udokumentowanych rachunkami, które objęte zostały niniejszym pozwem. Powód zgłosił szkodę stronie pozwanej i pismem z dnia 17 sierpnia 2011r. strona pozwana potwierdziła przyjęcie zgłoszenia szkody. Pismem z dnia 23 sierpnia 2011r. powód wezwał stronę pozwaną do zapłaty kwoty 10 000,- zł tytułem zadośćuczynienia oraz 506,- zł tytułem zwrotu kosztów leczenia. Strona pozwana pismem z dnia 1 września 2011r. uznała swoją odpowiedzialność co do zasady i wypłaciła na rzecz powoda zadośćuczynienie w wysokości 2300,- zł oraz 26 zł tytułem zakupu kołnierza szyjnego, odmawiając zapłaty pozostałych wydatków związanych z leczeniem. Strona pozwana w postępowaniu likwidującym tę samą szkodę z ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych stwierdziła u powoda 7% trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Powód pismem z dnia 20 września 2012r. rozszerzył żądanie pozwu w części dotyczącej zadośćuczynienia o kwotę 4700,- zł, tj. do łącznej kwoty 9700,- zł z tytułu zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia rozszerzenia.

Strona pozwana Towarzystwo (...) S.A. z/s w W. wniosła o oddalenie powództwa na koszt powoda, zarzucając że ubezpieczyciel dokonał likwidacji szkody i wypłacił powodowi zadośćuczynienia adekwatne do rozmiaru szkody. Strona pozwana uznała swoją odpowiedzialność co do zasady za szkodę z dnia 20 czerwca 2011r. ponadto zdaniem pozwanej żądanie powoda jest wygórowane. Pozwana zakwestionowała także zasadność roszczenia w zakresie kosztów prywatnych zabiegów i wizyt lekarskich, gdyż koszt ten nie stanowi normalnego następstwa szkody w rozumieniu art. 361 k.c. Zdaniem strony pozwanej powód miał możliwość skorzystania z usług w ramach bezpłatnych świadczeń refundowanych przez NFZ.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód w dniu 20 czerwca 2011 roku wczesnym ranem ok. godz. 7 odwoził swoją niepełnosprawną córkę z K. do Ośrodka (...) w D.. W okolicy B. doszło do wypadku komunikacyjnego, w wyniku którego kierujący samochodem osobowym marki D. o nr rej. (...) znajdujący się w stanie nietrzeźwości nie zastosował się do znaku drogowego (...) i nie ustępując pierwszeństwa przejazdu samochodowi marki O. nr rej. (...) kierowanemu przez powoda, doprowadził do zderzenia tych pojazdów. Powód jechał drogą z pierwszeństwem przejazdu, gdy nagle z drogi podporządkowanej zauważył wyjeżdżający pojazd. Powód uderzył przodem w bok tego samochodu. Wskutek zdarzenia samochód powoda obrócił się o ok. 400 w samochodzie tym wystrzeliły poduszki powietrzne. Sprawca kolizji został ukarany mandatem karnym.

Na tylnym siedzeniu za siedzeniem pasażera siedziała córka powoda, która wówczas miała 17 lat. Córka powoda przed zdarzeniem zasnęła z głową opartą o szybę, z okularami. Bezpośrednio po zdarzeniu powód nie mógł otworzyć drzwi samochodu, gdyż się zablokowały. Spod maski zaczął wydobywać się dym. Córka powoda płakała, miała zakrwawioną twarz, nie miała już okularów. Kierowca jadący samochodem za powodem zatrzymał się i pomógł powodowi otworzyć drzwi w samochodzie. Powód wyprowadził córkę z samochodu i zadzwonił na numer alarmowy. Pomoc została już wezwana przez świadków zdarzenia. Przyjechała karetka pogotowia, która przewoziła innych pacjentów i udzieliła powodowi i jego córce pierwszej pomocy, założono powodowi kołnierz szyjny. Później przyjechała straż pożarna i policja. Następnie przyjechała druga kartka, która zabrała powoda, jego córkę oraz sprawcę wypadku do (...) Centrum Medycznego w P.. W szpitalu powodowi wykonano badania i prześwietlenia w tym tomograf kręgosłupa w odcinku szyjnym, zaś jego córce w oddziale chirurgii plastycznej zszyto ranę ciętą twarzy. Po badaniach zalecono powodowi noszenie kołnierza przez cztery tygodnie, zażywanie leków przeciwbólowych oraz konsultację ortopedyczną. Powód przebywał na zwolnieniu lekarskim do 18 lipca 2012r.

Dowód:

zeznania świadka K. M. k. 46;

przesłuchanie powoda k. 47;

pismo Komendanta KP w B. Kł. k. 7;

karta informacyjna leczenia szpitalnego k. 8;

zwolnienie lekarskie druk (...) k. 9.

Powód odbył prywatnie wizyty ortopedyczną i neurologiczne, a także rehabilitację w zakresie terapii manualnej odcinka szyjnego. W związku z tym poniósł wydatki w kwocie 400,- zł.

Dowód:

rachunki nr (...) k. 19;

faktura VAT nr (...) k. 20.

Powód wraz z rodziną miał zarezerwowany pobyt w okresie od 25 czerwca 2011r. do 30 czerwca 2011r. w Ośrodku (...) w G. S., za rezerwację uiścił 100 zł zaliczki.

Z powodu wypadku powód nie mógł wyjechać na wczasy i zaliczka przepadła.

Dowód:

potwierdzenie przelewu zaliczki k. 16;

wydruk potwierdzenia rezerwacji k. 17;

oferta Ośrodka (...) k. 18;

zeznania świadka K. M. k. 46;

przesłuchanie powoda k. 47.

Powód z zawodu jest żołnierzem zawodowym, w związku z tym zobowiązany jest rokrocznie zaliczyć egzamin z wychowania fizycznego. Wypadek wywołał u powoda uraz psychiczny, w związku z tym powód korzystał z konsultacji psychologicznych w poradni w oddziale żandarmerii wojskowej.

Dowód:

zeznania świadka K. M. k. 46;

przesłuchanie powoda k. 47;

U powoda W. M. w badaniu ortopedycznym i neurologicznym rozpoznano przebyty uraz bezwładnościowy kręgosłupa szyjnego z uszkodzeniem aparatu torebkowo - więzadłowego z ograniczeniem biernych ruchów rotacyjnych głowy z zespołem bólowym przeciążeniowym, bez objawów ubytkowych i korzeniowych (pozycja 89-a = 10 % stałego uszczerbku na zdrowiu). Zespół adaptacyjny po przebyłym wypadku samochodowym. Po dokonaniu analizy dokumentacji leczniczej, medycznej i obrazowej oraz po przeprowadzonym badaniu u powoda ustalono 10% uszczerbek na zdrowiu.

Zgłaszane przez powoda bóle kręgosłupa szyjnego ograniczają o 20% ruchy rotacyjne głowy i nie stwierdzono objawów bólu korzonkowego. Dlatego uszczerbek ustalono wyłącznie z pozycji 89-a w wysokości 10% zmniejszonej z arbitralnie ustalonej przez ustawodawcę na 15% i jest ona adekwatna do następstw przebytego wypadku. Nieobecność objawów korzeniowych uzasadnia brak możliwości zastosowania pozycji 94-a - obejmującej szyjne zespoły bólowe korzonkowe. Rokowanie co do całkowitego wyleczenia powoda nie są w pełni pomyślne, ponieważ mogą okresowego nawracać poboiewania karku, zwykle po większych wysiłkach lub po naziębieniu tej okolicy. Odczuwane przez powoda dolegliwości bólowe karku nie są zbyt silne i nie powinny w przyszłości mieć, poza dokuczliwością, istotnego wpływu na zdolność do pracy, pełnienie obowiązków rodzinnych i wypełnianie funkcji społecznych.

Wydatki poniesione przez powoda na konsultację ortopedyczną, neurologiczną oraz zabiegi fizykalne pozostają w związku z wypadkiem i są uzasadnione, z uwagi na odległe terminy w przypadku badania u ortopedy, neurologa, czy zabiegi rehabilitacyjne.

Dowód:

opinia biegłych specjalistów z zakresu chirurgii urazowo - ortopedycznej oraz neurologii k.70 - 74;

Powód zgłosił szkodę ubezpieczycielowi sprawcy wypadku Towarzystwu (...) S.A. w W.. Pismem z dnia 17 sierpnia 2011r. strona pozwana potwierdziła wszczęcie postępowania likwidującym szkodę z tytułu umowy ubezpieczenia OC. Pismem z dnia 1 września 2011r. strona pozwana powiadomiła powoda, że przyznała mu 2300,- zł tytułem zadośćuczynienia oraz 26 zł tytułem kosztów zakupu kołnierza S.. W "operacie szkodowym" specjalista A. R. G. na podstawie własnej oceny przyznała powodowi 1% trwałego uszczerbku na zdrowiu według pozycji 89 z tabeli. Jednocześnie strona pozwana przyznała powodowi odszkodowanie z ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, ustalając 7% trwałego uszczerbku na zdrowiu.

Dowód:

pismo strony pozwanej z dnia 17 sierpnia 2011r. k. 21;

pismo strony pozwanej z dnia 1 września 2011r. k. 23;

pismo strony pozwanej z dnia 25 listopada 2011r. k. 24;

operat szkodowy w aktach szkody KOS/CENT (...).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd zważył co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

W przedmiotowej sprawie poza sporem między stronami był fakt zaistnienia w dniu 20 czerwca 2011 r. kolizji drogowej, w wyniku której sprawca w stanie nietrzeźwości nie zastosował się do znaku drogowego (...) i nie ustępując pierwszeństwa przejazdu doprowadził do zderzenia z pojazdem powoda. Strony nie kwestionowały także okoliczności związanych z tym zdarzeniem, a przede wszystkim faktu, że sprawcą zajścia był ubezpieczony z tytułu odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych u strony pozwanej. Strona pozwana uznała swoją odpowiedzialność za szkodę wywołaną przedmiotowym zdarzeniem i wypłaciła poszkodowanemu zadośćuczynienia w wysokości 2300,- zł oraz 26,- zł tytułem zwrotu kosztów kołnierza. Spór między stronami dotyczył wyłącznie wysokości należnego powodowi zadośćuczynienia, a sprowadzał się przede wszystkim do ustalenia skutków tego zdarzenia dla życia i zdrowia powoda oraz stopnia trwałego uszczerbku na jego zdrowiu.

Obowiązujące przepisy prawa ubezpieczeniowego przewidują zasadę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych. W dniu 1 stycznia 2004 roku weszła w życie ustawa z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. 03, nr 124, poz. 1152 ze zm., dalej jako uoc). Zgodnie zaś z treścią art. 822 kc przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, względem których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo osoba, na rzecz której została zawarta umowa ubezpieczenia.

Podstawą więc odpowiedzialności ubezpieczyciela jest ustalenie odpowiedzialności sprawcy szkody zgodnie z ogólnymi zasadami odpowiedzialności za szkody wyrządzone czynem niedozwolonym. Przewidziana w art. 436§1 kc w zw. z art. 435 kc odpowiedzialność samoistnego posiadacza pojazdu mechanicznego za szkody na osobie lub mieniu wywołane przez ruch tego pojazdu opiera się na zasadzie ryzyka.

W przedmiotowej sprawie fakt zaistnienia wypadku ubezpieczeniowego implikujący odpowiedzialność ubezpieczyciela jest poza sporem. Jak już wskazano strona pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności za szkodę wywołaną zdarzeniem z dnia 20 czerwca 2011r. co do zasady. Zdaniem strony pozwanej powodowi dalsze zadośćuczynienie się nie należy, gdyż dotychczas wypłacone zadośćuczynienie jest adekwatne do ustalonego stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu, zaś dalsze koszty leczenia nie pozostają w normalny związek przyczynowy z wypadkiem.

W ocenie Sądu ustalenie stopnia doznanego uszczerbku na zdrowiu obu powódek wymagało wiadomości specjalnych z zakresu medycyny. Wobec tego mając na uwadze stwierdzone w dokumentacjach medycznych skutki wypadku, Sąd na podstawie art. 278 k.p.c. dopuścił dowód z opinii biegłego sądowego z zakresu chirurgii urazowo - ortopedycznej oraz neurologii. Sąd w całej rozciągłości podzielił wnioski wydanych w sprawie opinii biegłych sądowych, które nie były kwestionowane przez strony postępowania. Podkreślić należy, że co do stanu zdrowia powoda W. M. biegli z zakresu chirurgii urazowo - ortopedycznej i neurologii ustalili, 10% trwałego uszczerbku na zdrowiu. Opinie biegłych sądowych są w ocenie sądu rzetelne, wykonane w oparciu o zgromadzoną dokumentację medyczną powoda, która została szczegółowo przeanalizowana, ponadto po przeprowadzeniu badania ortopedycznego i neurologicznego powoda. Biegły wyjaśnił zarówno metodę ustalania stopnia uszczerbku na zdrowiu, jak też czynniki i stwierdzone urazy, które mają wpływ na ocenę stanu zdrowia poszkodowanego oraz rokowań na przyszłość.

Zgodnie z treścią art. 444 § 1 kc w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia naprawienie szkody obejmuje wszelkie wynikłe z tego powodu koszty. Według zaś art. 445 § 1 k.c. odwołującego się do wypadków wskazanych w art. 444 kc, w razie uszkodzenia ciała lub wywołania rozstroju zdrowia sąd może także przyznać poszkodowanemu odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Pojęcie "sumy odpowiedniej" użyte w art. 445 § 1 k.c. w istocie ma charakter niedookreślony, niemniej jednak w judykaturze wskazane są kryteria, którymi należy się kierować przy ustalaniu wysokości zadośćuczynienia. Zadośćuczynienie ma mieć przede wszystkim charakter kompensacyjny, wobec czego jego wysokość nie może stanowić zapłaty symbolicznej, lecz musi przedstawiać jakąś ekonomicznie odczuwalną wartość. Jednocześnie wysokość ta nie może być nadmierną w stosunku do doznanej krzywdy, ale musi być "odpowiednia" w tym znaczeniu, że powinna być - przy uwzględnieniu krzywdy poszkodowanego - utrzymana w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa.

Sąd przyjął, że podstawą rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie powinny być z jednej strony zakres doznanych przez powoda obrażeń oraz stopień ustalonego trwałego uszczerbku na jego zdrowiu, z drugiej zaś szczególne okoliczności sprawy w tym charakter, przebieg i rozmiar wypadku, w którym uczestniczył powód.

W przedmiotowej sprawie powód domagał się zasądzenia zadośćuczynienia za doznane krzywdy i cierpienia w łącznej wysokości 9.700,- zł (po rozszerzeniu powództwa) oraz 400,- zł z tytułu poniesionych kosztów leczenia. Zdaniem Sądu nie bez znaczenia jest, że wypadek, w którym uczestniczył powód miał dosyć poważny przebieg, a jego sprawca był w stanie nietrzeźwości i nie zastosował się do znaku (...), co wpływa obostrzająco na ocenę stopienia zawinienia sprawcy szkody. Powód odwoził wówczas swoją niepełnosprawną córkę do Ośrodka (...). Córka powoda również doznała obrażeń w tym zdarzeniu. Po zderzeniu się pojazdów samochód powoda obrócił się o 400, spod maski wydobywał się dym, a zamki w drzwiach zablokowały się. Powód nie mógł się wydostać z samochodu, a jego córka miała pokaleczona twarz. Wskutek tego zdarzenia powód przeżył silny stres. Biorąc pod uwagę ten tragiczny charakter zdarzenia, stres i traumę jakiej doznał powód, w tym obawę o zdrowie i życie niepełnosprawnej córki, zdaniem Sądu skutki tego zdarzenia należy oceniać także w sposób szczególny. Skala negatywnych przeżyć musiała być ogromna, zwłaszcza gdy w jednym zdarzeniu zagrożone było zdrowie i życie osoby bliskiej powodowi. Okoliczności te muszą być uwzględnione przy przyznawaniu powodowi "odpowiedniej sumy" zadośćuczynienia, mając ponadto na uwadze ustaloną wysokość trwałego uszczerbku na zdrowiu powoda oraz rokowań na przyszłość, które nie są w pełni pomyślne.

Biorąc pod uwagę poczynione wyżej rozważania co do skutków przedmiotowego zdarzenia dla zdrowia powoda, stopnia stwierdzonego uszczerbku na jego zdrowiu oraz rokowań na przyszłość Sąd uznał, że zgłoszone ostatecznie roszczenie z tytułu zadośćuczynienia zasługiwało w całości na uwzględnienie. W ocenie Sądu ustalony przebieg procesu leczenia powoda, fakt że doznał on trwałego uszczerbku na zdrowiu w 10%, że początkowo wymagał opieki i pomocy osób trzecich, że nadal odczuwa dolegliwości bólowe i ograniczenia w wykonywaniu prac wysiłkowych, a z zawodu jest żołnierzem zawodowym, gdzie sprawność fizyczna ma duże znaczenia i dolegliwości te mogą utrudnić powodowi zaliczanie egzaminów sprawnościowych, a ponadto mając na uwadze opisane wyżej okoliczności zdarzenia, zadośćuczynienie w dalszym zakresie (ponad wyplaconą kwotę 2300,- zł) w wysokości 9.700,- zł jest odpowiednie i powinno zrekomensować powodowi doznane cierpienia oraz uraz psychiczny. Mając na uwadze, że powód doznał

aż 10 % uszczerbku na zdrowiu, a strona pozwana w postępowaniu likwidacyjnym ustaliła jedynie 1% według pozycji 89 z tabeli, w ocenie Sądu należne mu zadośćuczynienie powinno ulec podwyższeniu o dalszą (ponad wypłaconą kwotę 2300,- zł) kwotę 9700,- zł. Łączna kwota 12 000,- zł zadośćuczynienia będzie adekwatna do doznanych obrażeń ciała, cierpień i zrekompensuje w pełni skutki wypadku dla zdrowia i życia W. M., w tym także fakt, że powód musiał zrezygnować z wcześniej zaplanowanych i zarezerwowanych czasów rodzinnych. Podkreślić należy, że u powoda poza urazem kręgosłupa typu "smągnięcie biczem" stwierdzono także zespół adaptacyjny po przebyłym wypadku, w związku z tym powód korzysta z konsultacji psychologicznych w oddziale żandarmerii wojskowej. Z tego też względu, mając na uwadze znaczny stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu i niepomyślne rokowania na przyszłość co do poprawy stanu zdrowia powoda, Sąd uwzględnił w całości jego żądanie o zadośćuczynienie.

Uzasadnione i pozostające w adekwatnym związku przyczynowym w wypadkiem okazały się, wbrew zarzutom strony pozwanej, poniesione przez powoda i udokumentowane wydatki na konsultacje ortopedyczną, neurologiczną oraz na fizykoterapię. Powszechnie znanym faktem jest, że okres oczekiwania na refundowane konsultacje u ortopedy i neurologa oraz na rehabilitację jest bardzo długi. Uzasadnione było szybkie podjęcie przez powoda leczenia, tak by jak najszybciej przywrócić sprawność i zdolność do pracy zawodowej. Z tego powodu uwzględnieniu podlegało także żądanie zwrotu kosztów leczenia w wysokości 400,- zł.

Jednocześnie Sąd orzekł o należnych odsetkach ustawowych od zgłoszonych roszczeń w oparciu o art. 481 § 1 k.c. i mając na uwadze treść art. 14§1 uoc, w myśl którego zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie.

W niniejszej sprawie powód zgłosił szkodę, co potwierdza pismo strony pozwanej z dnia 17 sierpnia 2011r., zatem roszczenie stało się wymagalne w terminie najpóźniej do dnia 16 września 2011r. (po 30 dniach). Powód domaga się odsetek liczonych od dnia 1 października 2011r. co do roszczeń zgłoszonych w pozwie, zaś co do dalszych roszczeń od dnia rozszerzenia. Skoro roszczenie odsetkowe zostało zgłoszone przez powoda w węższym zakresie niż mu przysługiwało, Sąd uwzględnił je w całości mając jednocześnie na uwadze art. 321 k.p.c., zakazujący orzekania ponad żądanie.

O kosztach procesu orzeczono w oparciu o art. 98 k.p.c. i obciążono stronę pozwaną wszystkimi kosztami procesu poniesionymi przez powoda. Sąd zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 2639,30 zł tytułem poniesionych kosztów postępowania, na które składa się uiszczona opłata sądowa od pozwu 270,- zł, wynagrodzenie pełnomocnika 1200,- zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa 17 zł oraz wydatki związane z wydaniem opinii biegłych w łącznej kwocie 1152,30 zł.